

Valnötsträdet 1 och 2

Arkeologisk förundersökning 1985

RAÄ 94, Valnötsträdet 1 och 2,

Kalmar socken, Kalmar kommun, Småland

Cecilia Ring

KALMAR LÄNS MUSEUM
Rapport 2009:23

Valnötsträdet 1 och 2

Arkeologisk förundersökning 1985

RAÄ 94, Valnötsträdet 1 och 2, Kalmar socken, Kalmar kommun, Småland

Författare	Cecilia Ring
Copyright	Kalmar läns museum
Redaktion	Per Lekberg, Seija Nyberg
Kartor	Publicerade i enlighet med tillstånd 507-98-2848 från Lantmäteriverket
Förlag	Kalmar läns museum
ISSN	1400-352X

Abstract

Keywords: Kalmar, Old Town, the Middle ages, 14th-15th centuries.

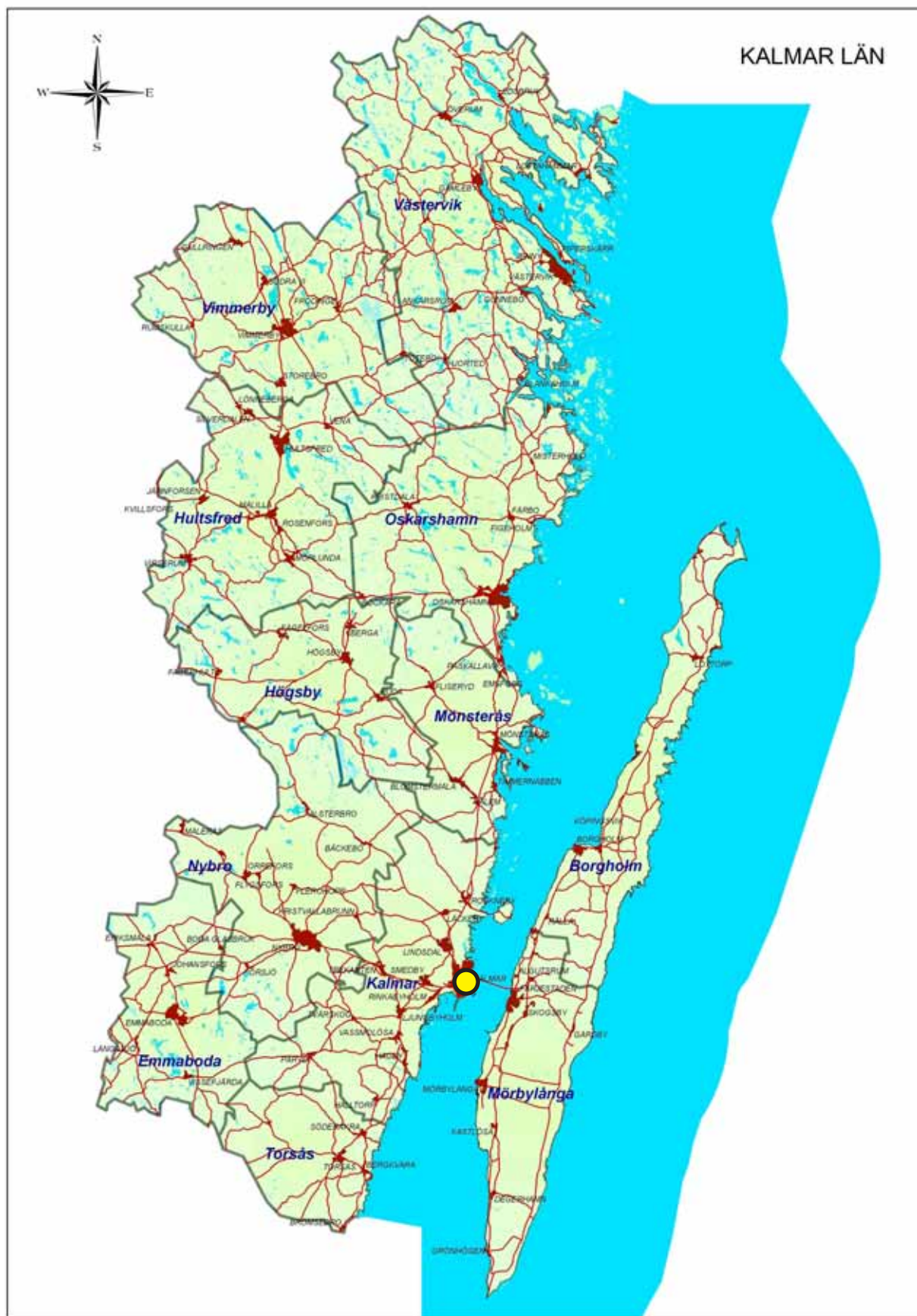
In 1985 an archaeological excavation was performed in the Old town of Kalmar, Småland, by Kalmar County museum. The excavation was initiated by plans to wire the area for district heating. This report is a compilation of the documentation material from the excavation and

was written 2009. In this report the results of the archaeological excavation are presented.

Cultural layers with finds as ceramics, bones and horns from comb making were excavated. The finds date the culture layer to the 14th-15th centuries.

Innehåll

Sammanfattning.....	7
Fornlämningsbild.....	8
Kort historik Kv Valnötsträdet	9
Undersökningsresultat.....	10
Tekniska och administrativa uppgifter	12
Referenser	13
Bilaga: Fyndlista	15

Karta över Kalmar län med undersökningsområdet markerad.

Sammanfattning

År 1985 schaktade Kalmar kommun för ledningar inom kvarteret Valnötsträdet 1 och 2. Kvarteret ligger inom de centrala delarna av det som utgör fornlämning Raä 94, Kalmar stad, kulturlager från medeltid till 1600-tal. Schaktningen följdes av en arkeolog och på en mindre del av sträckan återfanns kulturlager med fynd av bland annat keramik

och avsågade horn o hornbitar samt en sk vävkam från kamtillverkning. Kulturlagret daterades genom fynden till 1300- och 1400-tal.

Den här rapporten är en sammanställning, långt senare, av det dokumentationsmaterial som finns från undersökningen. Rapporten är sammanställd under 2009.

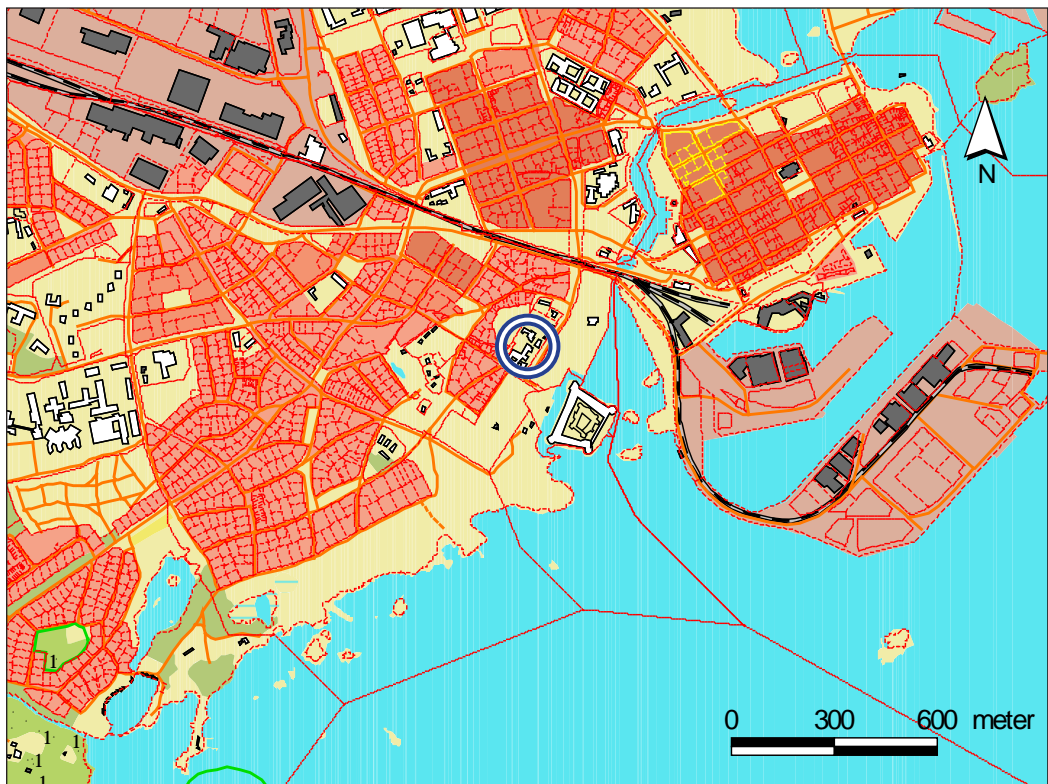

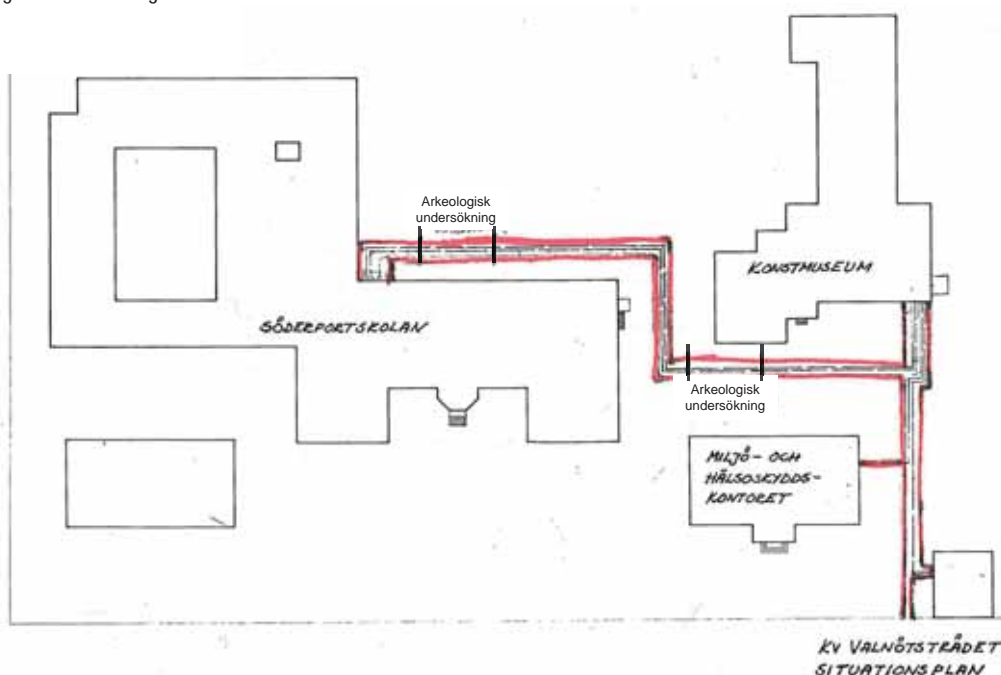
Bild 1. Den blåvita ringen markerar undersökningsområdet.

Fornlämningsbild

Arkeologiska undersökningar har gjorts i området sedan 1920-talet. Till en början gjordes mer riktade insatser med mer specifika objekt som skulle undersökas som t ex Rosmans undersökning av bykyrkan 1923 (Selling, D. 1979). Undersökningarna under senare tid har mest varit i form av schaktövervakningar. De flesta undersökningarna berör därför enbart mindre ytor, smala schakt vilket gör att det endast är ytterst små glimtar ner i den spän-

nande historien som vi får. Men ett flertal huslämningar, källare, vägar och gårdsplaner har under tidigare undersökningar dokumenterats i området. Men med hjälp av den kartrekonstruktion över den medeltida stadens gator, hus och tomter som Dagmar Selling gjorde på 1980-talet har vi ett bra underlag när vi fortsätter med att lägga pusslet om Kalmars medeltida stad (Selling, D. 1984).

Bild 2. Planerad sträckning med två undersökningsområden inlagda.

Kort historik Kv Valnötsträdet

Mitt i nuvarande kvarteret Valnötsträdet låg på medeltiden stadens torg. Väster om torget låg bykyrkan som troligen hade uppförts på 1200-talet och sedan byggts om och till att vara en storslagen byggnad i slutet av 1400-talet.

Runt om kyrkan har kyrkogården sträckt ut sig. Den hade från början framförallt en vidare utbredning i norr och nordväst. Så som kyrkogården ser ut idag är det mycket få spår som kan räknas till medeltiden. Kyrkogården användes fram till dess att södra kyrkogården stod färdig under senare hälften av 1800-talet och flera

århundraden av utnyttjande av ytan har gjort att de äldre spåren suddats ut. Sven Rosman (Selling, D. 1979) grävde fram delar av kyrkan under tidigt 1900-tal och man har låtit hörnstenarna av kyrkan sticka upp ur gräsmattan inne på kyrkogårdsområdet.

1985-års ledningsdragning kom att dras genom Kalmars medeltida stadsområde, och flera murar, husgrunder, vägar och gårdsbeläggningar finns dokumenterade i nära anslutning till området.

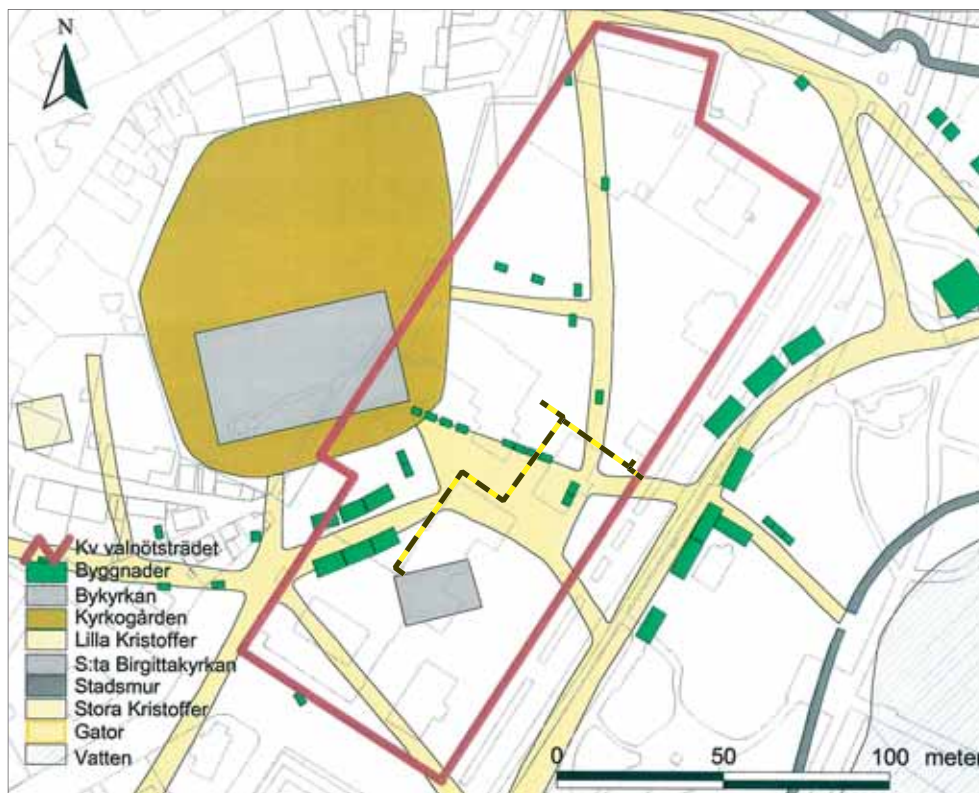

Bild 3. Den medeltida stadens lämningar i Kv Valnötsträdet. Undersökningsområdet markerat med gulsvart streckad linje.

Undersökningsresultat

Man verkar ha föreslagit två områden som skulle undersökas arkeologiskt men hela ledningssträckan verkar ha kontrollerats av personal från museet. Större delen av området var totalt söndergrävt vid uppförandet av gamla lasarettet, byggt vid sekelskiftet 1900. Endast en mindre yta, ca 23m², hade orörda lager från 1300- och 1400-tal. Det sotiga kulturlagret innehöll dels keramik, troligen från ett krukmakeri, och dels avsågade ben och horn från kamtillverkning

Schakten delades upp i sektioner som benämndes A-L, se bild 5. I schakt D-E var det stört av schaktningar sedan tidigare och man schaktade till ett djup på 1,6 meter. I schakt D-G, G-F, G-H, H-i, J-K, J-L schaktade man till ett djup som varierade mellan 2,0-2,2 meter. Här påträffades inga intakta lager. Steril botten var mellan 1,7-1,9 meter under marknivån. Vid markeringarna I och II återfanns sentida grundmurar, se bild 5.

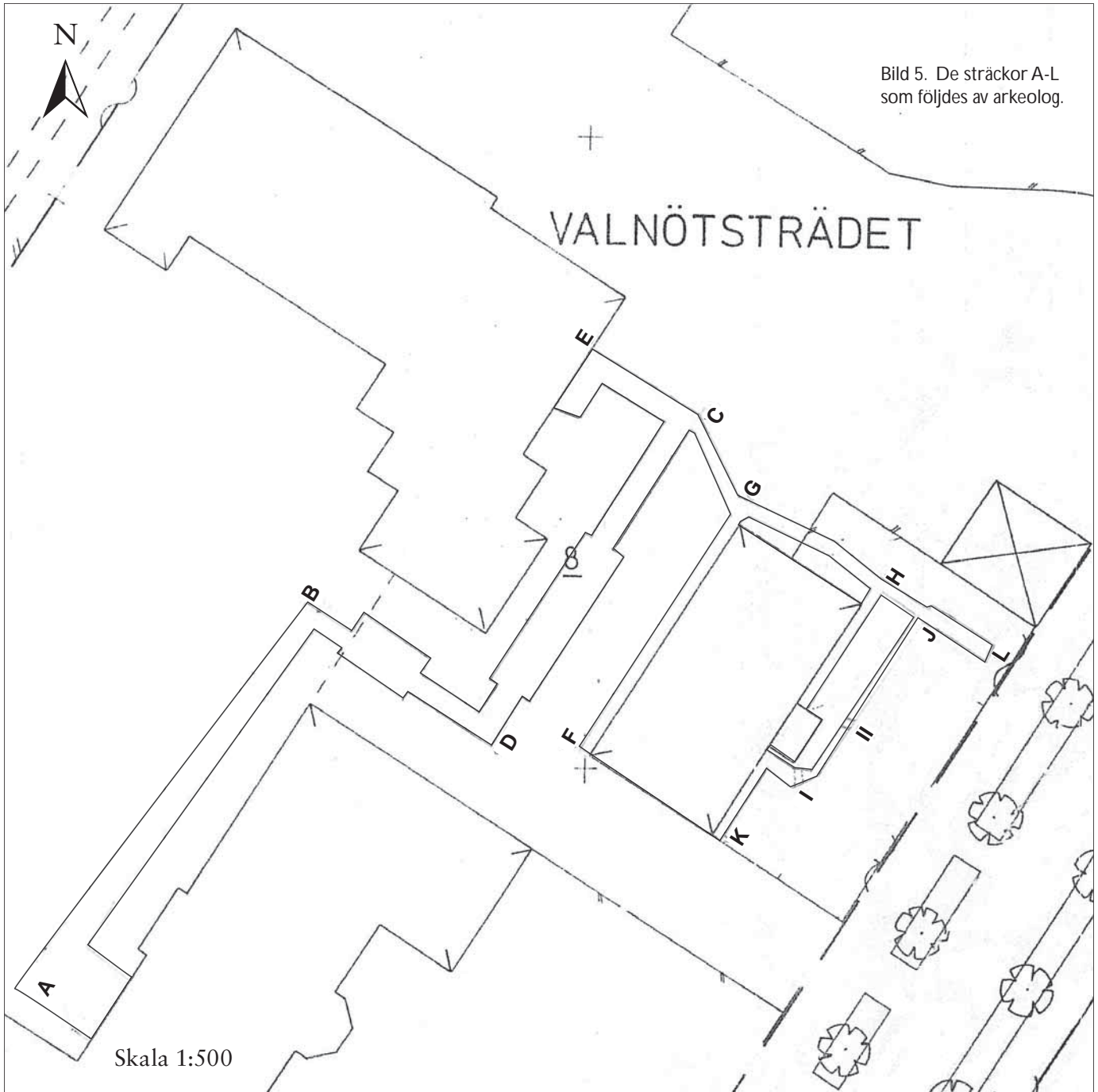
Fynd

Tyvär är dokumentationen bristfällig vilket gör att det är svårt att med säkerhet säga var fynden påträffades. Troligast är dock att det var på sträcka A-B eller C-D. Profilritningar finns över dessa sträckor. Fynd insamlades ifrån schakt 1 står det i fältloggaren. Fynden utgörs av 79 poster. Största delen av fynden är keramik av typ BII och en del skärvor CI gods. Delar till en nästan komplett vävkam hittades och en stor mängd sågade ben som kan

Bild 4. Vävskammen. Fnr 38653:87.

häröra från just kamtillverkning. Mängder av djurben togs tillvara vid undersökningen men har senare kasserats. Fynden, framförallt keramik, kan sammantaget dateras till perioden 13-1400-tal.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 11391-1612-85

Kalmar läns museums dnr: 670/85

Projektnummer KLM: 85/30

Uppdragsgivare: Kalmar kommun, fastighetskontoret

Landskap: Småland

Kommun: Kalmar

Socken: Kalmar

Fastighet: Valnötsträdet

Fornl. nr: 94

Arkeologisk undersökning utförd 1985-08-05-1985-08-23 av Monika

Rasch. Övrig personal: Michael Delden

Ekonomiskt kartblad: 4G 6g Kalmar

X koordinat: 6281560

Y koordinat: 1533580

Z: 4,62

Fältarbetstid: 1985-08-05-1985-08-23

Antal arbetsdagar:

Maskintid:

Personal: Monika Rasch, Michael Delden

Foto, Du nr:

Fynd nr: KLM nummerserie: 38653:1-97

Fynd: Fynden förvaras, i väntan på fyndfördelning, i Kalmar läns museums magasin under sitt KLM-nummer. Fynden finns registrerade i en för ändamålet upprättad Microsoft Access-databas.

Analyser: Analyserande institution.

Dokumentation (* = bifogas): All dokumentation förvaras på KLM.

Övrigt material ingående i rapport: Manus*, utdrag ekonomiska kartan*, negativ, kontaktkopior E 25816-25820 E 32357-32358, fältritningar, renritningar, schaktplan*, fyndlista*

Inmätning: Koordinater och höjdangivelser i rikets koordinatsystem RT90 2,5 gon V och RH70.

Referenser

- Selling, D. 1979. Arkeologiska spår av det äldsta Kalmar. –I: I. Hammarström(red). *Kalmar stads historia I*. Kalmar.
- Selling, D, 1984. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer. *Rapport medeltidsstaden nr 61, Kalmar*. Stockholm.

Bilaga: Fyndlista

Småland

KLM38653 :1-97

Kalmar kn

Gamla Staden

Kv Valnötsträdet 1&2

KLM nr 38653 :1-97

Fnr	Art	Typ	Antal	Vikt
:1	Keramik	BII:Ä	18	32 g
:2	Keramik	BI	31	170 g
:3	Keramik	CI	15	114 g
:4	Keramik	BIII	5	30 g
:5	Glas	Fönster?	1	1 g
:6	Kalk		13	41 g
:7	Lerkl./Tegel		41	105 g
:8	Degel		1	30 g
:9	Keramik	BI	4	30 g
:10	Keramik	CI	2	3 g
:11	Keramik	BII:Ä	2	5 g
:12	Keramik	BII:Y	1	3 g
:13	Lerkl./Tegel		38	265 g
:14	Keramik	BII:Ä	22	150 g
:15	Keramik	BI	20	79 g
:16	Keramik	CI	15	100 g
:17	Keramik	BII:Ä	35	110 g
:18	Slagg		28	153 g
:19	Glas		1	1 g
:20	Kalkbruk		1	13 g
:21	UTGÅR			
:22	Järnspik		2	
:23	Tänder		2	
:24	Flinta	Eldslagn.	2	20 g
:25	Ben	Brända	15	12 g
:26	Järnspik		2	15 g
:27	Kalkbruk		1	12 g
:28	Glas		3	10 g
:29	Flinta	Eldslagn.	1	25 g
:30	Keramik	BII:Ä	1	12 g
:31	UTGÅR			
:32	Keramik	C2	1	10 g
:33	Lerklining		15	200 g

Småland
Kalmar kn
Gamla Staden
Kv Valnötsträdet 1&2

KLM 386 53:1-97

Fyndnr	Art	Typ	Antal	Vikt
:34	Järnspik		4	
:35	Kritpipa	Fragment	1	10 g
:36	Keramik	A	1	7 g
:37	Keramik	C1 ?	2	11 g
:38	Keramik	BII:Y	1	13 g
:39	Keramik	C1	2	
:40	Keramik	BII:Y	1	
:41	Tegel	Sek. bränt	1	
:42	Keramik	BII:Y	1	
:43	Järnspik		1	
:44	Keramik	BII:Ä	7	
:45	Keramik	C1	2	
:46	Keramik	BI	8	
:47	Keramik	C1	2	
:48	Lerkl./Tegel		7	
:49	Järnslag		4	
:50	Lerkl./Tegel		Ej räknade	
:51	Keramik	BI	3	
:52	Keramik	C2	1	
:53	Taktegel		1	
:54	Järnslag		10	
:55	Skiffer	Fragm.		
:56	Bryne		1	
:57	Kalkbruk		2	
:58	Keramik	BII:Ä	3	
:59	Glas		1	
:60	Kalkbruk		1	
:61	Järnslag		14	
:62	Keramik	BII:Ä	1	
:63	Keramik	C1	1	
:64	Keramik	BI	1	
:65	Lerkl./Tegel		52	
:66	Keramik	BII:Ä	1	
:67	Keramik	BIII ?	1	

Småland
Kalmar kn
Gamla Staden
Kv Valnötsträdet 1&2

KLM nr 38653 :1-97

Fyndnr	Art	Typ	Antal
:68	Kalkbruk		32
:69	Lerkl./Tegel		6
:70	Tegel		20
:71	Taktegel		14
:72	Järnslag		Flera fragm.
:73	Ben	Bearb.	1
:74	Järnföremål		3
:75	Bultlåsnyckel		1+2 fragm.
:76	Fiskfjäll o. ben		36
:77	-- " --		54
:78	Organiskt mtrl		3
:79	UTGÅR		
:80	Lerkl./Tegel		3
:81	Järnslag		Flera fragm.
:82	Kalkbruk		1
:83	Järnslag		1
:84	Avsågade ben		11
:85	--" --		ca 50
:86	Järn		13
:87	Benkam		1 + 8 lösa delar
:88	Lerkl./Tegel		31
:89	Keramik	BII:Ä	24
:90	Keramik	BI	16
:91	Keramik	CI	2
:92	Murbruk		2
:93	Lerklining		1
:94	Lerklining		1
:95	Ben	Bearb.	2
:96	Spik		1
:97	Keramik	C ev. 1B	2

Adress
Box 104, S-391 21 Kalmar

Telefon
0480-45 13 00

Fax
0480-45 13 65

E-post
info@kalmarlansmuseum.se